

II. ОБРЯДОВІ ПЪСНІ.

A. КОЛЯДКИ.

(Від Калушѣ зібрау Д. Вагилевичѣ.)

1.

Ой! у садоньку павоньки ходят,
 Павоньки ходят, пѣренько ронят.
 Ходит за ними красна дѣвонька,
 Пѣренько збират в рукавець кладе,
 З рукавце бере на столик кладе,
 З столика бере вѣнчочок плете,
 Все примѣрее на головоньку;
 Диви-се пенько, чи оздібненько? —
 Пійшла дѣвчина рано по воду.
 Та сходили-се буйні вѣтрове,
 Буйні вѣтрове, шайні дождове,
 Шайнули вѣнком під крутий берег,
 Під крутий берег в глибокій дунай.
 Плине вѣнчочок крайом Дунайом
 А вна за нею все берегою,
 Та издибає три рибареве,
 Три рибареве панскіѣ слуги:

Май-біг, помай-біг три рибареве, адотакЕ
 Три рибареве, панскіѣ слуги! удѣон в ѣсН
 Ци не стрѣчали, ци не спіймали, одѣон в ѣсН
 Павляний вѣнок чистий бервѣнок? — одѣон в ѣсН
 Ой ми стрѣчали тай ми спіймали, одѣон в ѣсН
 Та що нам буде за переемец? — одѣон в ѣсН
 Одному буде золотий перстень, одѣон в ѣсН
 Другому буде хустка від боку, одѣон в ѣсН
 Третому буде сама молода, одѣон в ѣсН
 Сама молода та як ягода, — одѣон в ѣсН

А з гори, з долу вѣтер повѣваў,
 Дунай висихаў, зѣльом заростаў,
 Зѣльом трепѣтьом вшеляким цвѣтом —
 Дивное звѣре спасае зѣле,
 Спасае зѣле сивий оленець,
 На тім оленци пядесять ріжків,
 Пядесять ріжків, един тарелець,
 На тім тарелци золотий стільчик,
 На тім стільчику чемний молодець,
 На гусли грає, красно спѣває. —
 Надійшоў д нему батеньконого:
 Ти сину сидишь, а нич не видишь,
 Турки, Татари Підгіря взяли,
 Полон забрали долѣв пігнали,
 Сѣдлай ми тату коня бистрого,

А з гори, з долу вѣтер повѣваў,
 Дунай висихаў, зѣльом заростаў,
 Зѣльом трепѣтьом вшеляким цвѣтом —
 Дивное звѣре спасае зѣле,
 Спасае зѣле сивий оленець,
 На тім оленци пядесять ріжків,
 Пядесять ріжків, един тарелець,
 На тім тарелци золотий стільчик,
 На тім стільчику чемний молодець,
 На гусли грає, красно спѣває. —
 Надійшоў д нему батеньконого:
 Ти сину сидишь, а нич не видишь,
 Турки, Татари Підгіря взяли,
 Полон забрали долѣв пігнали,
 Сѣдлай ми тату коня бистрого,

Злагодь ми тату меча острого;
 Най я поїду Турки догону,
 Мое Підгір'я назад оборону,
 Назад оберну красче осаду,
 Ой як догониу та й їх розрониу,
 Своє Підгір'я назад обернуу,
 Назад обернуу красче посадиу. —
 Ой, осадиу він три села людми;
 Ой, та єдно село старими людми
 А друге село парубочками,
 А третє село дївчиноньками;
 Старіє люди усїм судили,
 А парубочки в війську служили
 А дївчиноньки шитоїьки шили.

Та вжеж до тебе, в рік Біг приходит,
 В рік Біг приходит три товаришє,
 Первий товариш ясне сонїнько,
 Другий товариш та бїлий мїсець,
 Третий товариш та дробен дощик.
 А що-ж нам рече первий товариш?
 Первий товариш ясне сонїнько:
 „Ой як я зійду разом з зореми,
 Та радує-се весь мір на землї,
 А що-ж нам рече другий товариш?
 Другий товариш та бїлий мїсець:

„Ой як я зйду темно́й ночи,
 Та врадує-се весь мір на землі.
 А що-ж нам рече третій товариш?
 Третий товариш та дрібен дощик:
 „Ой як я зйду разом з зореми,
 Та врадує-се жито, пшенице,
 Жито пшенице, всека пашни́це;
 А як я зйду мѣсеце Мая,
 Та врадує-се весь мір на землі... —

Ой в горѣ, в горѣ, в шоу́ковій траві́,
 Та в тій трави́ци стої́т наметець,
 На тѣм наметці́ золотий сті́льчик;
 На тім сті́льчику можний панонько,
 Двома орѣ́шки да читаючи,
 Трома яблучки підкидаючи;
 Вичитау́ коня та с під коро́ля,
 А в того коня́ золота грива,
 Шоу́ковий хвостик срі́бні копита,
 Шоу́ковий хвостик слѣ́д замѣ́тає,
 Срі́бні копита кремѣ́нь лупають,
 Кремѣ́нь лупають церков му́рють,
 Му́рють же ѣ́ с трома верха́ми,
 С трома верха́ми, з двома віконці́.
 В одно віконце́ изходить сонце́,
 В друге віконце́ мѣ́сець заходить,

А в райскі дверѣ сам господь ходит,
 Сам господь ходит, службоньку служит,
 Службоньку служит, найперше Богу,
 А по Богови, божой матери,
 А по матери господареви. —

5.

Ой рано, рано куроньки пѣли,
 Ой а ще раньше наш панонько ўстаў
 Ой устаў, устаў три свѣчи зсукаў. —
 При одній свѣчи личенько ўмиваў,
 При другій свѣчѣ шатоньки ўбераў,
 При третій свѣчѣ коники сѣдлаў,
 Ой сѣдлаў, сѣдлаў, в поле виѣжаў,
 В поле виѣжаў, с коньом розмовляў:
 Ти коню сивий, будь ми щесливий,
 Будь ми щесливий на три дорозѣ,
 На три дорозѣ та-й у три землѣ;
 Одна дорога та в Волоськую,
 Друга дорога та в Нѣмецькую,
 Трета дорога та в Турецькую.
 З Волощини йде волики веде,
 З Нѣмеччини йде коники веде,
 З Туреччини йде грошики несе. —
 Та воликами на хлѣб робити,
 А грошиками війску платити,
 А кониками з військом ся бити. —

6.

Ой из за гори, за зеленої
 Виходит же нам чорна хмаронька,
 Але не єж то чорна хмаронька.
 Але не єж то Напередовець,
 Напередовець красний молодець,
 Заперезаў-се чорноў ожиноў,
 За тоў ожиноў та три трубоньки;
 Одна трубонька та роговая,
 Друга трубонька та зубровая,
 Трета трубонька та золотая.
 Та як затрубит у роговую,
 Урадує-ся вся звѣрь у поли;
 Та як затрубит а в зубровую,
 Та в радує-се ўся риба у водѣ;
 Та як затрубит а в золотую
 Та в радує-се ўвесь мір на землі. —

7.

Була в батенька нова свѣтлонька,
 А коло неї садок сацений,
 Садок сацений злотом ряшений,
 А в тім садочку зелене вино. —
 Стереглаж его красна дѣвонька,
 Та стерегучи шитѣико шила,
 Шитѣико шила твердо уснула:

Та надлетѣли райскі пташеньки ,
 Сѣли унали на золоту рясу ,
 А золота ряса та зазвенѣла ,
 В тїм се дївонька з сну пробудила :
 Ой, гушу ! гушу ! райскі пташечки ,
 Не вам то батько садочок садиу ,
 Садочок садиу , все золотом рясиу ,
 Зелене вино самѣй надобно ;
 Маю братѣнька на оженѣню ,
 Сама молода на відданѣню. — *)

Б. Г А Г І Л К И.

(Від Золочева.)

1.

Воротаре, воротаре ,
 Вітвори воротонька ! —
 А хто воріт кличе ? —
 Князеві служеньки. —
 А що за дар везут ? —
 Яріф пчолоньки. —
 Ой щеж-бо нам мало. —
 А ми вам додамо. —

*) Примѣри: Пѣсни малороссійскія изд. Мих.
 Максимовичъ. Москва 1827.

А що-ж нам додасте? —

Молоду дівоньку

В рутянім вівоньку. —

2.

Ой Данчику, Вїлоданчику!

Поплинь поплинь по Дунайчику,

Росчеши коси росі,

И чорненькіє брови;

Возьми-ся за під боки

Покажи свої скоки

Возьми-ся за під вижки,

Шукай собі товаришки,

Вибери собі другу

З калинового лугу.

3.

Ой ніхто там не буває —

Де се явір розвиває,

Ой яворе явороньку зелененькій! —

Два місяці ясних,

Два парубки красних,

Ой яворе явороньку зелененькій! —

Ой, єдин ми красний

В селі Івасенько! — Ой яворе — — —

А другий ми красний —

В селі Михапенько! — Ой яворе явороньку — — —

Ой ніхто там небуваў
 Де се явір розвиваў — ой яворе — — —
 Двѣ зороньцѣ ясных
 Двѣ дѣвоньцѣ красних. Ой яворе. — —
 А една ми красна
 В селѣ Оленонька — ой яворе — — —
 А друга ми красна
 В селѣ Кулинонька — ой яворе — — —
 А на Ивасеви
 Вишита сорочка — ой яворе — — —
 Ой хто-ж то му вишиваў?
 Прокопова дочка. — Ой яворе — — —
 А на Оленоньцѣ
 Трясущий вѣночок — ой яворе. — — —
 Ой хто-ж то їй куповаў
 Степанів синочок — ой яворе — — —
 А на Миханеви
 Вишита сорочка — ой яворе — — —
 Ой хто-ж то му вишиваў
 Андрѣва дочка — ой яворе — — —
 А на Кулиноньцѣ
 Трясущий вѣночок — ой яворе — — —
 А хто-ж его куповаў
 Миронів синочок. Ой яворе. — — —

В. Л А Д К А Н Я

(Від Перемишля.)

1.

(Коли брат княгини косу росплѣтає.)

Треба косу росплѣтати,
 Треба вѣнец закладати. —
 Пійшла книжинойка,
 Пійшла Горпинойка
 До городейка
 Бѣлими ножейками,
 Рѣже барвѣнок
 Собѣ на вѣнок
 Бѣлими ручейками;
 Прийшла до неѣ
 Матинойка єѣ:
 Що робиш дитинойко? —
 Рѣжу барвѣнок
 Собѣ на вѣнок,
 На свою головойку.
 Ой чи-ж я тобѣ,
 Моя матинойко!
 Не била вигіднейка?
 Шо ти мя даєш,
 Ти мя силуєш,
 А я ще молодейка
 Не дуже розумнейка. —

Ой я тя даю,
 Я тя силюю,
 Зо своѣй головоюки,
 З люцкоѣ обмовойки.

2.
 (При вѣнкоплетинах.)

Е у лузѣ калина
 Вѣлим цвѣтом зацвила:
 Пійшли ей дружки рвати,
 Не дала ся ўломати;
 Пішла Горпинойка,
 Пішла Княгинойка
 Наломила си квѣту,
 З калинового цвѣту;
 Прийшла до свѣтлойки
 Межи красні дѣвойки,
 Поставила на столойку
 Протів свого личейка,
 Питала ся батейка:
 Ци буду я така
 Як калинойка тая? —
 Будеш дитиноюко будеш
 Поки у мене будеш;
 А як від мене пидеш
 Спаде красойка с тебе

Из тебе молодотъ,
Из косойки жоўтоѣ. —

3.

(Сиротиньская.)

Вийди Маланойко молодейка

Подиви ся всюденейко:

Ци не стоѣтъ твѣй батейко

У которого порожейка? —

Ой! знаюж бо я знаю,

Що батейка не маю;

Пішлю ворону

В чужу сторону

По свою родинойку;

Пішлю зазулю

В сирую землю

По своего батейка. —

Ворона летит

Вѣсти приносить:

Буде ту родинойка.

Зазуля летит,

Вѣсти приносить:

Не буде твѣй батейко;

Сира землейка,

Тяжкіѣ дверейка,

Годѣ їх вѣтворити,

Ані оконця,
 Ясного сонця
 На тебе ся подивити.
 Юж мій батейко
 Мій соколейко
 Перед милим Богом стоїт,
 Вїрне ся Богу молит:
 Спусти-ж мене Божейку!
 З неба на землейку,
 Най-же ся подивлю
 На своє дитятойко.
 Ти душейко благая!
 Тебе там не потреба;
 Має она там дружейки
 Вїрніє услужейки,
 Они ей вїнец нарядят,
 На посаг посадят,
 Нарядят як панятойко
 Посадят як сиротойко! —

4.

(Від Стрия.)

Просила Горпинонька
 Свого батенька:
 Батенько мій любий!
 Заперай воротенька,
 Не пусти кнеженька,

Не пусти Василенька. —

Дитинонько моя люба!

Як го не пускати?

Коли він се просит

Коли він се стелит,

Хмелем коло двора,

Берв'яком коло стола,

Соколом за столом.

5.

(Сиротиньская.)

Кнегинѣ матиночка

В перед Бога стоїт,

На охрест руки держит,

Бога се просит:

Спусти мене боже!

Над село хмароу

А в село дрібним дождям,

Ясним сонцем воконцем;

Ней-же я се подивю

Чи красно дите ўбрано?

Ўбрано як пайетко,

Посацено як сиротетко. —

6.

Сб'яла кнегипонька долю
 Стоячи над водою:
 Плини доле з водою,
 Я поплину с тобою,
 Там ми си спочинемо
 Тай листе попишемо
 До мами пішлемо,
 Ней-же мама знає, —
 Що мене малу дає
 Не наўчивши мене,
 Всекоѣ роботи;
 Научет мене люди,
 Тогди мамѣ жель буде.

7.

Вода луженьки забрала
 И камѣне дрібненьке,
 Лиш одного камѣне не брала,
 Що дѣвчина на цѣм стояла,
 Росу косу чесала:
 Не пади, коса, на камѣнь,
 Но пади, коса, ў зѣльничок;
 Бо на камени зсѣчеш-се,
 А ў зѣльничку приймеш-се. —

8.

Просила кнегинонька
 Своего братечка:
 Братчику-ж мій любий!
 Сѣдай кониченька,
 Бѣ у чистое поле
 По стадо вороное,
 Зажени-бо его
 До зѣльника мого,
 Ней зѣле випасе
 И на копитах винесе:
 Конѣ моѣ вороніѣ
 Витопчѣт зѣле мое
 Ней се по мишѣ не зістає,
 Подружичкам на радости
 Матѣночцѣ на желости;
 Бо що матѣночка глєне:
 А деж тото дитетичко,
 Що садило зѣлечко! —

9.

Мовила, говорила
 Ярая пшенице:
 Не подоба моя
 У стозѣ стояти,
 Але подоба моя
 У короваю розростати. —

Мовила говорила:
 Червона калина:
 Не подоба моя
 У лузѣ стояти,
 Але подоба моя
 У короваю сяти. —
 Де ти калино росла?
 Що-сь така красна,
 Тонка, висока
 Листьом широка?
 У лузѣ при кирици,
 При студеній кирици,
 Від вѣтру буйненського,
 Від дощу дрібненького,
 Від сонця ясненького!
 Деся дѣвчино росла?
 Що-сь така красна? —
 У тата в холодочку,
 При солодкім медочку! —

(Від Бережан.)

10.

(Коли на посаг садят.)

Злетѣли два ангели з неба
 Ой, сѣли, пали Марисоньцѣ на подвѣре,
 А з подвѣре в застіїное віконце

А з віконце на тисові столи,
 А з столів на лѣвиніѣ обруси,
 А з обрусів на пшеничні хлѣбове,
 А з хлѣбових на румене личенько,
 А з руменого личенька на барвѣниковий
 вѣночок,
 А з вѣночка на мушлѣновий рубочок. —

11.

(При вѣнокплетинах.)

Надлетѣло потетко це, це, це!
 Сѣло собѣ в віконенько шчебече —
 А за столом паненочки глаголет,
 Марисоньцѣ вѣночок лагодет. —

12.

(Мѣщаньска — коли їдут до молодоѣ в
 недѣлю.)

Їдьмо, поїдьмо
 Польом, болоньом
 Пѣском, камѣньом —
 Пѣсок буде шумѣти,
 Камѣнь буде дудиѣти;
 Вчуют нас люди,

Славно нам буде,
Вчуют селяне
Що їдуть мѣстаче. —

13.

(При вѣнкоплетицах.)

Вѣнку, мій вѣнку
З кресечого барвѣнку,
Єном те єден вила,
И том те не сходила;
В суботу по полудни,
В недѣлю всю дниноньку,
В понедѣлок годионьку;
Далабим те малювати,
Щоби в тобѣ погуляти,
Далабим те золотити,
Щоби в тобѣ походити. —

(Від Коломиї.)

14.

(с кінця вѣсїля.)

Лежели берви бервѣнкові —
Благослови Боже,

И ти божая мати,
 Деревце убирати! —
 Райское деревенько.
 Перед райом стояло
 Та в рай се похилело,
 Тай сильненько зацвило. —

15.

(Коли деревце убирают.)

Колесом, колесом в гору сонце йде,
 В нашой Марисечки рай се ве;
 Марисечко дѣвочко хто-ж тобѣ той рай
 даў? —
 Даў менѣ Віг и батенько мій. —

16.

(Коли отець княгинѣ вѣнец наряджає.)

Не папороть паде,
 Отец вѣнок кладе
 Бѣлыми рученьками,
 Дрібними слозоньками. —
 Розшѣйнули-се оси,

Покотили-се коси,
З близка-се кланеючи,
Отцєви матѣночѣ декуючи. —

17.

(Коли вѣсѣле відійде до Князя, свахи спѣвають.)

Встаю я скоро свѣт,
Педивлю-се на подвірє, леше слѣд
Де кованѣ залубницѣ стояли,
Де воронѣ конички ірзали,
Тотѣж мою Марисечку взели. —
Чи я тсбѣ мамко не дитетко?
Що ти мене даєш прічки,
Протѣв темноѣ нічки. —
Дай-же менѣ мамко соло ветко,
Аби менѣ раненько шчебетало,
Щоби мене раненько пробуцало;
Бо чужая матѣночка не збудит,
Хиба піде до сусѣди посудит:
Отиж моя невѣстице така
Як у лѣсѣ колодище гиілая.

18.

(Коли перемѣтку наряцають.)

Летѣла бѣла пава,
Всѣ дѣвки поминула

Леш на марусечку ўпала :
 Розмишлей собѣ,
 Чи не жель тобѣ?
 Молода Марисечко! —
 Всѣ дѣвки грают,
 Коси всѣ мают,
 А тебе не приймают.

(Від Золочева.)

19.

(Короваєви.)

Ой раюж, мій раю
 Пшеничний короваю!
 З семи кириць водице
 З семи стогів пшекице. —

*

*

А в нашоѣ печи
 Золотіѣ плечи.
 А срібніѣ крила,
 Щоб коровай гнітила. —

20.

(В четвер при вѣякоплетинах.)

По під садочок по під вишневий зелений,
 Туди-ж ми їхаў молодий Василенко,

Изняў шапочку изняў и слухаў:
 А яж-то мовиў, шчо зазуленьки ковали,
 А то пацяпочки вѣночки вили й спѣвали.

 21.

(На предани.)

По під гай зелененькій
 Паў снѣжок молоденькій,
 Там куноньки походили.
 Слѣдоньків наробили.
 Слѣдом матѣнонько, слѣдом
 За своєю донькою,
 Дай-же їй Боже де послѣдити,
 З собою до дому взяти.
 Вийди Марусенько вийди,
 Може ти є кривдонькою
 Возьмемо тя назад з собою. —
 Нема Марусеньки дома,
 Пішла спати в соломі.
 А в якую? — в ячмінуію. —
 А в чиію? — в сусѣднуію! —

С К Л А Д Н Я.

Р Н А Д А Л Я С

Як в мѣю так пѣю.

приповѣдка народна.

З Г А Д К А.

Заспѣваю що минуло,
 Передвѣцкій згану чяе,
 Як весело колись було
 Як то сумно нинѣ в нас!

Святовида ¹⁾ лица ясні
 За Лабою ²⁾ Славлян чтиў,
 Купайловий ³⁾ танок красний
 Царинами вѣтром спѣў. —

Гай ся на честь гарной Лади ⁴⁾
 Пѣньом дѣвиць розлягаў,

1) Свято вид, бог Славлян надлабских и над-
 бальтицких виображающий сонце. —

2) Лаба Albis fluvius. —

3) Купайло, бог Плодів земних. Опис обря-
 дів Купайлових найдеи кромѣ инших в Ис-
 торіи Малой Россіи Дм. Бантыш Каменского
 Ч. III. стр. 84. прим.

4) Лада, бог милости, ладу и женидби або
 весѣля; доси у нас пѣсни весѣльні зовут ся
 ладканя.

Мір в подяцѣ для Коляди ¹⁾
Весе́лячись снопи клау́. —

Над ярою Волтавою ²⁾
Суд Любушин ³⁾ мир даваў;
Над Дніпром славотицьою
Так Ярослав ся вславляу. ⁴⁾

По за бѣлими водами
Бѣлий гніздо орел виу;
А рускими сторонами
Звін вѣчовий гомотѣу. —

Новгорода сила й слава
Свѣтом цѣлим зголосла,
Киева золота глава
Під небеса ся звела.

Слави дочка величана
На свѣт цѣлий сияла

-
- 1) Коляда бог миру, и пированя.
 - 2) Волтава рѣка у Ческій земли *Moldau Fluss*.
 - 3) За Княгини Любуши споминають-ся первий раз у Чехів *desky prawdodatne* зри *Kralodworský rukopis: Saud Ljbušin*.
 - 4) Ярослав Володиміровичъ (1019) зчинивъ зберку прав руских знакому під именем *Правди рускои*. —

Піснь Люмира піснь Бояна
Голоси́ше їи гула.

Нині́ думка йде сумненько
Темним лѣсом гомонит,
За Дунай, за Ди́пр туженько
Згадка журна лиш летит.

По над Ди́стра берег крутий
Гамор галичъ розлягат —
Там сум душу хапле лютий
В безвѣсть гадка пропадат. —

Городища де бували
Днесь могили ся звели,
Богів храми де стояли
Грехіт мохи поросли. —

По за води по за тихі
З Славоу гаразд пробуваў —
Загудѣвши вихорь лихий
И слѣди их позмѣтаў! —

1) Люмир и Боян пѣвцѣ стародавной Славля-
щими — сей на Руси той у Чехів — зри С л о в о
о полку Игоря-и Kralodworsky rukopis.

Красна Ретраз Арконою ¹⁾
 Пилом вѣчним припали,
 Дѣти вѣрні з матерьюю
 Десь в безвѣстьох исчезли...

Де вороги ся злѣтают
 Колись славний стояў тин ²⁾
 Тяжкі мраки днесь лягают
 Як на ногах татарин. ³⁾

Щасте гаразд з під могили
 Гомонем лиш залѣтат;
 Як Славляне колись жили
 Журна думка лиш з гадат;

Из Русина щирою груди
 В побратимий летит край,
 Побратимі де сут люди
 По за Вому за Дунай. —

Руслан Шашкевичъ.

-
- 1) Преславни города у Славляни над нинѣшним морем Балтицким.
 - 2) Твердогород, замок. — Примѣри: Милятин Гусятин, Рогатин, Чорнятин, Славетин и м. и.
 - 3) Повѣдають люди, що Татари вертаючи с полоняним міром у свійню, коли ставали на нічлѣги повязаним полоняницям лягали на ноги, щоб не поутѣкали. —

ПОГОНЯ. *)

Чи то сокіл пташку жене?
 Чи то буря хмару несе?
 Чи люта цума летит?
 Нѣ!... то Козак конем садит!..

Гуляй вороненькій гуляй
 Врага постигай!
 Відобемо дївчиноньку
 Пана твого сестроньку.

Як прилетишь поздоровит,
 И поплеще и промовит,
 Погодує тя рукою,
 Рученькою бїленькою,
 И напоїт тя водою
 Водонькою студенною,

Гуляй, гуляй на всѣ сили!
 Чрез болота, чрез могили,
 Чрез дуброви, через луки!...
 Потаньцюєм с Татариним!
 Ненагрїю-сь вражим сином
 Як попаду в мои руки
 Скоро блиену му шаблею
 Розїльецця бїс мазею! —

*) Після народної казки.

На ту правду забожиў-ся...
 А зогнувши-ся дугою
 До коника приложиў-ся
 Шпаркоў полетѣў стрѣлою,

Анѣ его не спияе
 Рів анѣ могила
 Вѣтром их перелѣтае
 Якби мара го носила.

Куда гонишь бѣсноватий!..
 Свѣт вже смерком почорнѣў,
 Сумненько пугач запѣў
 Нѣ там людей, нѣ там хати! —

Блуд ту свище, туман грає,
 В густі лѣси заведе;
 Козак на се не зважає
 Гомонит си та й жене.

Стануў-к землі припадає,
 Послухати де дуднит,
 Знов на верх ся вихопляє
 Бистрим соколом летит.

И счез стрѣлоў в густій мрацѣ
 Дудонь замоўчає,
 Може лѣг вже де в байрацѣ
 Тай воўк доѣдає.

Де-сь поѣхаў ти козаче?
 Темно тихо и страшненько, —
 Чясом лиш ворон закряче
 Закряче сумненько. —

* * *

Чи то вірли крильми бють-я?
 Чи зірки сияють?
 Нѣ!.. то Козак з врагом трут-ся
 Мечами блискают.

Та вже Татар утомиў-ся,
 К землі сильно вдарен паў...
 Ще раз двиг-ся роз-яриў-ся
 И дѣвчинѣ необачний
 Головоньку з плеча зняў

И кунуў-ся мов звѣрь лютий
 Козак сильний на врага,
 Грудь розколоў, щоб добути,
 Серце диве Татара.

Завѣз сестру до домоньку,
 Поховаў ю у садочку,
 Посадиў над неў руточку,
 А в головках калиноньку.

Сам затужиў тай заплакаў
 Тай стаў-ся сумненьким,

Тай затужиў тай заспѣваў
Голосом михеньким :...

„Якби я в сей сторононьцѣ
Якби я безрідний жиў
Батько ненька в могилоньцѣ
Тай сестрицю враг вмертвиў,

Ходѣм коню в чужиноньку
Думочку думати,
Ходѣм коню на Украйноньку
Степами блукати. —

Руслан Шашкевичъ.

ДВА ВѢНОЧКИ

По під гайом зелененьким
Чиста рѣчка тече,
На яворѣ зелененьким
Соловѣй щебече;

Сидит дѣвця над рѣчкою
Два вѣночки ўвила,
И ручкою бѣленькою
На воду пустила.

Один вѣнецъ з барвѣночку,
 А другий з рутоньки,
 Один вѣнецъ Козаченька
 Другий дѣвчиноньки.

Поплиў вѣнок из барвѣнку
 Воўня го сѣпае
 А остаў ся из рутоньки
 Бо берег спинае...

„Поѣхаў мій Козаченько
 В далеку дорогу,
 Мене лишиў молоденьку
 Самую небогу!

Верни-сь вѣнку из барвѣнку,
 Приплинь к береженьку!
 Верни-сь милий з України,
 Пристань ко серденьку!..

Колиж вѣнку из барвѣнку,
 Сплинешь к береженьку?
 Коли вернешь з України
 Милий Козаченьку?....

Заковала зазуленька
 В гаю в серединѣ,
 Аж ся стало страшно, сумно
 Молодій дѣвчинѣ: —

— „В Україні на могилѣ
Зацвила калина,..
Там лежить твій Козаченько,
Бѣдна сиротина!

А коли ся води вернут
Що за сѣм лѣт уплили
Тодѣ верне-сь з України
Козачок твій милий. —

Ярослав Головацкій.

Р О С П У К А.

По за тихими водами
Сумно тай смеркло-ся;
О як голос меж горами
Щастє розбило-ся!

Летит ворон чорнокрилий —
За ним загудѣло;
Щастє мое гаразд милий
На вѣки знидѣло. —

Тяжко голубу малому
Гори перебити,
Ой ще тяжче безродному
На сем свѣтѣ жити.

Ти зазуле сивенькая
 Закуй ми сумненько
 Най роспука тай лютая
 Вирве ми серденько. —

Руслан Шашкевичъ.

БЕСНІВКА.

Цвѣтка дрібная
 Молила ченьку
 Весну раненьку:
 „Нене рідная!
 Вволи ми волю,
 Дай минѣ домо;
 Щоб я зацвила,
 Весь луг скрасила,
 Щоби я була
 Як сонце ясна,
 Як зоря красна,
 Щобим згорнула
 Весь свѣт до себе!“
 — „Дою голубко,
 Жяль минѣ тебе
 Горная любко,
 Бо вихорь свисне
 Мороз потисне,
 Буря загуде;
 Краса змарнѣе,

Личко счори́бе,
 Голово́ньку склони́шь
 Листо́ньки зрони́шь,
 Жя́ло серцю́ буде. —

Руслан Шашкевичь,

М А Д Е Й.

На висо́кій чо́рногорѣ
 Буйні́ вѣтри́ вѣют,
 Но зеле́ній поло́нинѣ
 Сѣри́ воўки́ ви́ють;
 Тися́ч коней́ воро́неньких
 В байра́ках и́рзає,
 Тися́ч гарних ле́дѣникі́в
 Кони́ки сѣ́длає.
 А вата́жко сивий Ма́дей
 Зморщи́у гу́сті брови́
 Чорні́ очи́ забли́щали
 Та жа́ждою́ кро́ви. —
 По ве́рх коней́ ясноба́рві
 Прапо́ри сия́ли
 Байра́ками и дебра́ми
 Рати́ща ме́лкали: —

Мра́чно, ску́чно по ма́йданѣ,
 Пітьма́-ся чо́рни́бе,

Огнѣ горят по шалашѣхъ,
 Лехкій вѣтер вѣе
 Мадей велѣу чятовати
 Густаю дебрею;
 Гомін далеко клекоче:
 „Вертаймо Мадею,
 З верх Бескида глухий дуботъ,
 Бором ся шибаетъ,
 Тѣмою вихром ѣдут Угри
 Дебрь ся улягає. —
 „Нѣт вертатъ-ся сив Мадею
 С соромом до дому;
 Глухоу пущеу темноу почеу
 Блудити по лому;
 З безчестними оченьками
 Ясне сонце зрѣти,
 З безчестними губоньками
 Богу ся молити;
 Кіньми зорю долиноньку,
 Засѣю стрѣлами,
 Переломлю вражі тучи,
 Пролю кровѣ рѣками! —
 Та вже сива бородонько
 Не тобѣ ся бити —
 Під зеленоу муравонькоу
 В деревищи гнити;
 Не тобѣ ўже сиру землю
 Тулами стелити,
 Не тобѣ ўже вражу кровцю
 Ратищом точити. —

Трублять роги зуброві,
 Сумно коні рзють,
 Шумять тучі срібних стрілок
 Та мечі брящють. —
 А з байрака летить шпарко
 Острове ратище,
 Заточив ся під Мадейом
 Кінь на колодище...
 Люто кликне сивий Мадей
 А дебрі заклоче —
 Воуком верже-сь в вражі тучи
 Зубми заскрегоче.
 Кудя мелькне ясним мечем
 Крові рікою точить,
 Кудя ратищем засвище
 Кінь їздця волочить. —
 И рев лютший, мрак темніший
 По сирім Майдані...
 Звонять коні брящать мечі,
 Тьмють стріли каляні. —
 А з Мадея девять стрілок
 Ссут кровцю теплую,
 З білих грудей три ратища
 Влекуть ся землею. —
 Сивий Мадей утомиў-ся
 И ноженки мдіють,
 З слідів кровця виступає
 Груди-ся чорніють. — —

Вежеж за шию ужеўками
 К мажи привязаний,
 За рученьки і ноженьки
 Вкований в кайдани. —

Вилетѣла зazuлeнька
 Сѣла на тополи —

Заковала жялібненько

Мадей у неволи. —

Ой, зazuлe сивенькая!

Не ковай сумненько,

Не задавай серцю тучи

И так менѣ тяжeнько!

Ноги зeлѣзо зривае

И в руки-ся уѣло,

Кровцоў груди обкипѣли,

Тѣло печорнѣло. —

Моѣ други бѣлогруди

В Бескидах дрѣмают,

А ворони чорні крячут

Кровцю попивають!

Моѣх вѣрних ледѣників

Кости ся бѣлѣют

Сѣрі воўки стѣкають-ся

Трупы рвуть и вють! —

Ой, полети коваючи

За темненькі звори,

На зеленій лѣвадоньцѣ
 Бѣлѣют ся двори;
 Не кажи рідному сину
 Що мя, уковали;
 Лише мене на вѣсѣле,
 На силу призывали,
 З студеноѣ кирниченьки
 Медом упоѣли,
 А під зимну колодоньку,
 Снати положили. —

Далибор Вагилевичь.

ТУ Г А ЗА М И Л О Ю.

Из за гори из за лѣса
 Вѣтрец повѣває,
 Скажи, скажи тихий вѣтре
 Як ся мила має?!

Чи здорова чи весела,
 Личко румяненко
 Чи сумує, чи горує
 Чи личко блѣденьке

Бо я тужу, бо я плачу
 Слозами вмиваюсь,
 Веселоѣ годининьки
 (Вже не надѣваю-сь!)

Кобй менѣ крильцѣ мати,
 Соколом злетѣти,
 Тяжку тугу из серденька
 При милій розбити !

Ой лѣтаў-бим ой лѣтаў-бим
 Що день и що ночи,
 Щоб ся милій у сивеньки
 Надивити очи.

Ой лѣтаў-бим, ой лѣтаў-бим
 Заряму ясними,
 Щоб менѣ ся натѣшити
 Ручками бѣлими.

Ой лѣтаў-бим, ой лѣтаў-бим
 Свѣтом бѣлесеньким,
 Щоб менѣ ся натѣшити
 Личком румяненьким.

Ой лѣтаў-бим, ой лѣтаў-бим
 Вечером тихеньким,
 Щоб менѣ ся натѣшити
 Ходочком дрібненьким.

Ой лѣтаў-бим ой лѣтаў-бим
 Лѣсами горами,
 Щоб менѣ ся натѣшити
 Милими словами.

СУМРАК ВЕЧЕРНИЙ.

Сонце ясне померкло, свѣтъ пѣтьма насѣла,
В ширь и вздоуж до окала сум ся роз-
лягає,
Чагарами густими тѣма воуѣків завила,
Над тином опустѣлим галок гамор
грає;

Там нещасен думаю тяжка мовь могила
Серед степу о північ сумненько думає.
Згадка в душі печальній тужно згомотѣла,
Бо сплинули радости, як Дністер спли-
ває!

Нависло ясне небо чорними хмарами,
Тяжкими гузті бори склонились тугами,
Зойкнули дуброви и лїси застогнали.

Весело ми стоў гудьбоў, тайс тими лѣсами,
Мило ми з буйним вѣтром, з блудними
марами,

Студенна тая доля к серденьку при
пала. —

Руслан Шашкевичь.

ЖУЛИН И КАЛИНА.

Казка.

Глухо, тихо до окола
Всю в темку счезае,
По над Днѣстром по над бистрим
Сив туман лягае,
Лиш далеко в густих корчах
Тлѣют воўчі зірницѣ
Лиш далеко очаретом
Сверкают лучницѣ. —
Жулин блуден самооден
Обманцями ходит,
Чероз густе хаше дресья,
Болотами бродит,
Ходит, гонит, не тямит-ся,
Облудом, пить мою,
Шум и закрут у головѣ,
Шибает-сь собою. —

И спляну́-ся на березѣ,
 Головочку склони́у
 И тяженько задума́-ся,
 И слѣзы не врони́у...
 Румяное лице зблѣдо.
 И губи зівали
 Серце его в горованю,
 И душа в печали;
 И кленучи сам собою
 Взя́-ся нарѣкати:
 „Проклятая розлучнице!
 На що свѣт вязати!?
 Розігнала-сь дрібні дѣти...
 На що-сь мя зводила?!
 Через тебе лиши́у милу.
 Ти мя спечалила —
 Бу́-ѣм тобѣ все вѣрненькій
 Згадува́у гадочки —
 Все пропало, минуло-си,
 Заростут стежочки.
 Ти не була менѣ щира
 К собѣ-сь прина́чала,
 Як розда́-ѣм срѣбло, золото,
 З мене-сь ся смѣяла. —
 У грудь нинѣ роспукою
 Печаль ся копає,
 Ах змарнѣ́-єм, почорнѣ́-єм
 Серце ми ся крає! — —
 Чи я хо́чу, чи я ляжу
 Житъом прокли́наю,

Вѣдне серце зайшло кровю
 Сльози проливаю!
 Щасте знило мир розбиў-ся
 Лиш менѣ тужити
 Лутче гнити в сирѣй землі,
 Як під ссицем жити!

А по Диѣстру бють воуноньки
 В крутім береженьку
 Ватра верх воунь розляла-ся
 Скрізь пітьму темненьку
 Сині тумани димать-ся,
 А з ватри хилит-ся
 Гарна дѣва, круглолиця
 Їй свита рясит-ся
 Красне личко блѣденькое
 И очі чорненькі —
 Розсипають-ся густенько
 Косоньки жоўтенькі —
 Клекотят воуноньки бистрі,
 Глухо тихо бють-ся
 По верх воунь тумани сині
 Ватроу зливають-ся
 Жулин руки звѣу злегонька,
 Лице ростѣває,
 К гарній приступиу Калинѣ
 С тиха промовляє

Чо ти туда блудна ходишь,
 Люба красавице?
 Чого глядят чорні очі
 Блѣдне круглолице?
 Чи близькій дім чи далекій.
 Дорога бріднява
 Як гляну на тя марнѣю
 Миленька бѣлая!
 Темна нічка бистра рѣчка,
 Студен вихорѣ вѣе.
 Занесу тя до домоньку
 Грудь моя загрѣе.

* * *

Поглядає вѣдьма ўкосом,
 Кплячи-сь посмѣхає
 Очі вугльом ярим тлѣют...
 К ньому промовляє:
 „Горе тобѣ невдячнику!..
 Загинешь марненько!
 За про тебе клялам житьом
 Кзісхло серденько,
 Дни и ночи слѣози лялам,
 А за вѣрность мою
 Мене-сь забивау нещире
 Лишиу сиротою!..
 Присягау передомною
 А другу-сь любиу,
 Я в слѣзох ся розпливала
 Ти з неї ся голубиу;

Лутше було не любити
 Ниж любовь зрацати! —
 Горе тобѣ невдячнику
 Марне загигати! —
 В бистрім Днѣстру глухо тихо
 Пѣсочок дрібненькій
 На днѣ двір мій з воїнъ прозристих
 Ясний, студененькій,
 Пѣсок очи виѣдає
 В синій колобанѣ
 Скучно там є и сумненько
 Тяжке горуванє;
 Свѣтличенька без оконєц,
 Сонце не загрѣє
 Сама журю-ся собою
 Вѣтер не завѣє.
 Заведу тя мій миленькій
 В тую свѣтличеньку,
 Обійму тя, поцѣлую,
 Пригорну к серденьку,
 Постелю ти ладно гладко
 Пѣсочок дрібненькій,
 Покладу ти під головку
 Та рѣнець бѣленькій“ —
 Вѣдьма чорними очами
 Скрізь серце прошила,
 Свита рѣсно провѣвала
 Вся ватрою тлѣла,
 Під неї земля ся рознала..
 И щєзла клинучи; —

По верх поломѣнь палала
 Сина клетотючи. —
 Закрутиў-ся буйний вѣтер
 На роздорожищи,
 Клубит пѣску туманами
 И кипит и свище,
 И луч синий ясно сверкне,
 Счезне, знов затлѣе,
 Серед вихра заблѣе,
 Ние, маячѣе...
 Глухий гоміи до окола
 Хащѣ ся згинаютъ,
 И трѣскаучий гром удариў
 Граньцѣ-сь розсипають. —

* * *

Жулинови проканули
 Слозеньки дрібненьки,
 Стигло серце печалене,
 В роспуцѣ лютенькій —
 Бе-ся в груди бѣлоў рукоў
 И клине собою,
 И серденько промерзало,
 Заплило крѣвою.
 „Ах Калино красавице,
 Щире-сь мя любила!...
 Горез менѣ, вже-сь не моя
 На що-сь мя лишила!

Куда знила-сь в вир безвѣсти,
 Де твоѣ слѣдоньки?
 Там студено вельми темно,
 Шептять червачоньки.
 Ще зажди, на стиг верни-ся!
 Най вѣчне спращаю,
 Ах возьми мене з собою
 Най ся не лишаю!...
 Та вже-ж я тя не прикличу,
 За мене недбаєшь —
 Та вже-ж я тя не приплачу, —
 О менѣ не знаєшь —
 Ніжки твоѣ скоропадні
 Вже ледом застигли
 Ручки твоѣ бѣленькіі
 Вже угльом згорѣли,
 Очка твоѣ чорненькіі
 Вже пополовѣли
 Губи твоѣ румяненькіі
 Уже посинѣли. —
 Не будешь дрібними слови
 К менѣ промовляти,
 Нѣ бѣлими рученьками
 К собѣ пригортати.

* * *
 И Жулин замоуѣк... думає,
 Дрожь го пронимає

Нич не видит, нич не чує,
 Жяльом прозябає. —
 И рослука хапле ледом
 Серце закръвлене,
 В головѣ ся зкрутило
 Оченьками жене,
 Розсмѣяў-ся глухо, дико
 Схитаў головою..
 Берг-ся в синій вир глубокий
 В рѣку бистренькую.
 И вир під ним роступиў-ся
 До дна играючи,
 И закипѣў пак по верха
 Сильно воўнюючи —
 Котили-ся каламутні
 Воўнѣ берегами,
 И вихорь гнаў споловѣле
 Листе туманами —
 А далеко черленіи
 Луни розляли-ся,
 А далеко чорнявіи
 Хмари котили-ся

* * *

На розсвѣтѣ красит зоря
 Та небо ясное,
 Котит-ся з за хмар золотих
 Сонце черленое,

И вже синій туман счезаў
 З очеретів густих,
 Буйний вѣтер проганяў-ся
 По остепях пустих,
 А по Днѣстру та два тѣла
 В воўньох ся крутили
 Разом Жулин и Калина
 За руки-ся держѣли —
 Внўнѣ верх них коломутні
 Красні сукнѣ дерли
 Виючи-ся баранами
 Бѣлі боки терли. —
 У Калини в рѣчи часом
 Усмѣх озіркаў-ся
 Гарна була журна була,
 Волос розсипаў-ся,
 У Жулина лице сине,
 Печаль Скопала-ся,
 Зуби твердо ся затяли
 И грудь надула-ся —
 И винесли води тѣла
 На рѣнець дрібненькій,
 Замулені бѣлоў пѣноў
 Як снѣжок бѣленькі.
 Тут злетѣли ворон тучи
 Лобами схитали. —
 Тѣло зьобали Калини
 Очи випивали. —
 А Жулина не торкнули-ся,
 З далека кружали —

Як над него надлетѣли
 Падали, здихали, —
 Бо заклала го Калина
 Словами твердими
 В ужа с свѣту не тирати-ся
 Вѣками вѣчными. —
 Ворони го приодѣли
 Чорними крилами
 Вихрове го обкитили
 Пѣску туманами
 Аж верх него насипали
 Могилу круглую
 Що морогом не ўрастає
 На памягь вѣчнью. —

Далибор Вагилевичь.